

Vertrouwen in de pedagogiek

De toepassing van pedagogische tact in het bewegingsonderwijs

In dit topic 'Aansluiten bij de behoeften van ieder kind', staat in het artikel van Corina van Doodewaard een uitleg van wat pedagogische tact inhoudt. Het hier voorliggende artikel is een praktische invulling van die inhoud. Hoe kun je de lesinhoud gebruiken om op een tactvolle wijze aan te sluiten bij de behoeften van ieder kind?

TEKST TIMO HUISMAN EN STAN SIETSMA

Op 1 april is er vanuit de minor 'speciaal bewegen' een pedagogiek conferentie georganiseerd op de Calo te Zwolle. In de minor staat het speciaal onderwijs, passend onderwijs en het perspectief en de behoeftes van elk kind centraal. Naast een stage staat het ontwerpen van passende activiteiten, het verbreden van het sportieve netwerk en het verdiepen van je eigen mogelijkheden tot maatwerk centraal. Natuurlijk is het ook van belang om je eigen lesgeven onder de loep te nemen en te onderzoeken hoe je pedagogisch tactvol in het onderwijs kunt handelen. Dit soort pedagogisch handelen, waarbij het gaat om het goede te doen, op het juiste moment, ook in de ogen van het kind, is volgens ons een must in het onderwijs. Dat is daarom een reden dat wij voor dit onderwerp hebben gekozen voor deze dag. Dit stond dan ook centraal op de conferentie. Er stonden op deze dag verschillende workshops gepland, waarin het elkaar ontmoeten en de pedagogische tact elkaar raken. Hieronder is een verslaglegging weergegeven van de, in onze ogen, geslaagde dag.

▼
Kickboksen – Afstemmen van elkaar stoten

Kickboksen en vertrouwen

De dag werd afgetrapt met een workshop kickboksen, die werd mogelijk gemaakt door 'Academy Knaap'. De pedagogische kant van het kickboksen werd als eerste behandeld. Het is volgens Academy Knaap belangrijk dat de grenzen worden aangegeven en dat jouw partner hier rekening mee houdt, bijvoorbeeld de afstemming in de kracht die je meegeeft in de stoot. In het bewegingsonderwijs is de veiligheid een erg belangrijk punt. Het aangegeven van duidelijke grenzen speelt een belangrijke

Naast een stage staat het ontwerpen van passende activiteiten, het verbreden van het sportieve netwerk en het verdiepen van je eigen mogelijkheden tot maatwerk centraal

rol met betrekking tot de veiligheid van leerlingen. Deze grenzen laten ook de verschillen zien tussen de leerlingen; hierdoor leer je als docent de leerlingen beter kennen. Er heers- te gelijk een sfeer die bij het kickboksen kan worden opgeroepen, waarbij er veel respect was zowel voor de instructeur als voor elkaar. Na een pittige warming-up waren de oefeningen gericht op techniek en uithoudingsvermogen. Studenten moesten hun stoten daarbij op elkaar aanpassen. In de doorgaans gezellige en praatgrage groep was het nu voornamelijk stil en vlogen de zweetdruppels in het rond, maar ook was de lach geen onbekende tijdens de eerste workshop.

▲ **Haptonomie – In de lift**

▲ **De kracht van verbinden**

Na de vroege lunch kwamen we bij de workshop haptonomie, gegeven door Isabel Wasseveld-Sticker en Hanneriek Sieben. Binnen de haptonomie gaat het om de affectieve aanraking tussen mensen waarbij verbondenheid en contact centraal staan. Wanneer het affectieve contact goed is, geeft dit ruimte en is het niet opdringerig. De haptonomie heeft als doel dat mensen zichzelf leren te voelen, waardoor verbinden met een ander of jezelf mogelijk wordt. Een voorwaarde binnen de haptonomie is dat je eerst jezelf moet kunnen voelen voordat je de ander kan voelen. Dit geldt niet alleen voor ons als studenten onderling, maar ook voor de manier waarop je als leerkracht in relatie staat met leerlingen (Herpen, M. van, 2017).

► **Judo – Spelenderwijs contact maken**

De workshop was vooral gericht op jezelf aanvoelen en wat je reactie is wanneer anderen dichtbij je komen staan. Er was een fictieve lift gemaakt. Daarin kwamen de studenten een voor een binnenlopen. De rest was aan het kijken welke reacties dit opleverde bij nieuwkomers en bij de studenten die al in de lift stonden. Er werd gekeken naar de manier van passeren, op welke plekken en hoe ze in de lift gingen staan. De workshopleiders konden goed zien welke gevoelens dat bij de studenten oproep. En wat je dan uitstraalde richting de

mensen om je heen. Door hier bewust naar te kijken en te benoemen, krijg je meer inzicht in je eigen gevoelens en welke houding jij daarbij aanneemt. Het tweede gedeelte van de workshop sloot hier goed bij aan. We gingen toen kijken welke basishouding jij als persoon hebt. We observeerden elkaars natuurlijke houding en bekeken wat voor gevoel dat oproept bij een ander. Zo komt iemand die veel ‘voorbalans’ heeft actiever over dan iemand die veel ‘achterbalans’ heeft. En iemand die veel ruimte inneemt, door bijvoorbeeld met de handen in de zij staan, komt zelfverzekerder over dan iemand die de armen langs zijn of haar lichaam heeft. En iemand met meer bovenspanning, bij de schouders, komt gestreter over dan iemand met beneden spanning. Hiermee kan je dus rekening houden wanneer jij voor een klas gaat staan en je realiseert wat voor gevoel jij dus bij de leerlingen oproept. Al met al was dit voor de studenten een vrij leerzame workshop, waar achteraf veel positieve geluiden over te horen waren.

Een voorwaarde binnen de haptonomie is dat je eerst jezelf moet kunnen voelen voordat je de ander kan voelen

► **De pedagogiek in het judo**

Engbert Flapper, judo docent op de Calo, heeft een groot hart voor zijn vak. Hij mocht de derde workshop van de dag verzorgen en nam ons mee in de oprichting van de pedagogische sport judo. De oprichter van het judo, Jigoro Kano, heeft de sport uitgevonden als methode om anderen fysiek en mentaal op te voeden. Vandaag de dag is het een sport waarbij tactische en technische kanten van judo meer belicht worden. Maar Engbert laat zien dat judo een goede pedagogische toevoeging kan zijn voor het bewegingsonderwijs. Door middel van spelletjes probeert Engbert de kinderen bepaalde kwaliteiten, waar zij in achterblijven, verder te ontwikkelen. Hierbij

▲ Tweemonds-Vertrouwen

kan je denken aan kinderen die moeite hebben met: fysiek contact, zelfvertrouwen, zelfkennis en contact maken met anderen. Er werd spelenderwijs nadruk gelegd op aspecten die binnen het judo geleerd kunnen worden. Met de keuze voor eenvoudige en laagdrempelige oefenvormen, kon iedereen op zijn eigen niveau deelnemen. Engbert stelde duidelijke regels bij het judo waardoor er een sfeer werd gecreëerd waarbij respect centraal staat. Dankzij deze workshop hebben we stilgestaan bij de pedagogische kant van judo en hoe wij dit kunnen gebruiken in het bewegingsonderwijs.

Vertrouw er maar op

Ellen Emonds, leraar van het jaar 2012 en medeoprichter van Tweemonds (gespecialiseerd in onderwijs en opvoeding), nam ons verder mee met een lezing over vertrouwen in het kind. Voor een mooi gevulde zaal, begon

welke leerling nodig zal hebben om uiteindelijk het doel te bereiken. Het moeilijke hieraan is het volhouden in vertrouwen, ook wanneer het even misgaat. Ook dan moet je gewoon weer het vertrouwen in je leerling uitspreken. Er kan dus gesteld worden dat vertrouwen makkelijk is tot het moeilijk wordt. Juist wanneer jouw vertrouwen op de proef wordt gesteld, dan wordt het lastig om het vertrouwen in de leerling te houden. Uiteindelijk, geïnspireerd door Janusz Korczak, benoemde Ellen nog dat het kind recht heeft op risico. Leerlingen hebben het recht om te vallen, om vervolgens weer op te kunnen staan. Dit biedt hun de mogelijkheid om te leren. We hebben soms de neiging om alle gevaren en risico's uit onze lessen weg te halen, soms door bepaalde activiteiten niet te doen. Maar daarmee ontnemen wij de leerlingen de kans om wat te leren. Betekent dit dan dat we leerlingen onnodig aan onacceptabele risico's moeten blootstellen? Nee, natuurlijk niet! Maar als vakdocent is het zeker niet verkeerd om te kijken welke risico's jij de leerlingen wel kunt, en welke niet. Wanneer jij vertrouwt dat de leerlingen goed zullen omgaan met de aangeboden risico's, zal het vertrouwen omslaan in zelfvertrouwen bij het kind. Wanneer dit zelfvertrouwen aanwezig is, dan is geen uitdaging te groot. Dus: *vertrouw d'r maar op* (Ellen Emonds, 2018)

Ons eigen vertrouwen werd op de proef gesteld door de laatste kookworkshop. We gingen in groepen voor elkaar koken, waarbij we vertrouwen moesten hebben in elkaars kookkunsten. Dit vertrouwen bleek meer dan terecht en we hebben, met een borreltje, erg genoten van het resultaat. Na de afwas en gezellig nazitten waarbij diverse spelletjes gespeeld werden, deden we om 22:00 uur tevreden de deur achter ons dicht.

Bronnen

Herpen, M. van (2017), *Theoretische achtergronden van pedagogisch contact*. Geraadpleegd op 17-04-2019, van <https://wij-leren.nl/pedagogisch-contact-aanraken-theorie-haptonomie.php>

Emonds, E. (2018). Vertrouw d'r maar op! *Kleuters & ik*, 35(3), 3-8. <https://www.youtube.com/watch?v=6iL6HdRAmMI>

Stan Sietsma en Timo Huisman zijn laatstejaars studenten op de Calo in Zwolle.

Contact

Stansietsma@gmail.com en Timohuisman1998@hotmail.nl

Foto's

Stan Sietsma en Timo Huisman en site <https://tweemonds.nl/downloads/>

Kernwoorden

pedagogiek, vertrouwen, speciaal bewegen.

De leerling mag heus wel zijn eigen weg vinden binnen jouw onderwijs, omdat je erop kunt vertrouwen dat de leerling weer terugkomt op jullie gezamenlijke pad

Ellen begon haar lezing over het vertrouwen dat je in de leerling moet hebben. Het moet niet altijd gaan zoals je dat van tevoren hebt gepland. De leerling mag heus wel zijn eigen weg vinden binnen jouw onderwijs, omdat je erop kunt vertrouwen dat de leerling weer terugkomt op jullie gezamenlijke pad. Het is alleen een kwestie van inschatten hoeveel tijd